

The article traces the life and work of the head of the library of information – bibliographic department library Kamenetz-Podolsky National University named after Ivan Ogienko, graduate Kamenetz-Podolsky State Pedagogical Institute in 1973 year, a veteran of librarianship T.N. Opry.

Key words: university library, information-bibliographic department, bibliography, reference, file cabinet.

Отримано: 14.02.2015

УДК 023.4:027.7:378(477.49)«1941/1945»+«1948/1993»

В. С. Прокопчук, С. О. Кантлін,
м. Кам'янець-Подільський

ЙОСИП ІВАНОВИЧ ТОКАР: НА ФРОНТАХ ВОЄННОМУ І БІБЛІОТЕЧНОМУ

У статті йдеться про фронтовий шлях Йосипа Івановича Токаря, завідувачого бібліотекою Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту протягом 1948-1993 рр.

Ключові слова: війна, фронтовий подвиг, нагородження, бібліотекар.

Дорогою ціною заплатив український народ за участь у найстрашнішій за всю світову історію війні 1941-1945 рр. Серед тих, хто наближав Велику Перемогу, був і старшина мінометної батареї Йосип Іванович Токар.

Він народився 18 березня 1924 року в селі Куява Смотрицького району (тепер – с. Соснівка Ярмолинецького району Хмельницької області). Навчався в одній із шкіл міста Дніпродзержинська, де в червні 1941 року закінчив 9 класів. Там і застала війна. Оскільки батько пішов на фронт, усі турботи по дому лягли на плечі юнака [2].

У березні 1944 року, після визволення краю, двадцятирічний Йосип був призваний до лав Радянської Армії. Спочатку солдат, а потім – сержант, старшина роти Й.І. Токар визволяв Україну та держави Європи.

Досліджуючи фронтовий шлях Йосипа Івановича, нами був задіяний як цінне інформаційне джерело електронний банк документів «Подвиг народа в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», створений Міністерством оборони Російської Федерації. Він вміщує інформаційний ресурс відкритого доступу, наповнений документами про хід та підсумки основних бойових операцій, подвиги та нагороди воїнів Великої Вітчизняної війни.

Нагородний лист Йосипа Івановича засвідчує, що в серпні 1944 р. він вже був розвідником мінометної батареї 3 мотострілкового батальйону і за зразкове виконання наказу командування нагороджений орденом Червоної Зірки. У нагородному листі зазначено: «Тов. Токар в боях проти німецьких загарбників показав себе сміливим, винахідливим, енергійним розвідником – спостережником. У боях за населений пункт Славита, направляючись у розвідку, помітив німецького офіцера та двох солдатів, яких знищив у короткому бою. У вбитого офіцера разом з іншими документами забрав схему німецької оборони с. Славита» [3].

А в бою за ст. Львів – Клепарув під час розвідки виявив мінометну батарею противника з 4-х 81 м/м мінометів та одного станкового кулемета. Й.І. Токар скорегував вогонь нашої мінометної батареї і вогневі точки противника були знищені.

На долю Йосипа Івановича Токаря випало визволяти Україну, Білорусію, західно-європейські країни, брати Берлін, Прагу. Його бойові подвиги були відзначені й іншими нагородами, зокрема орденами Слави III ступеня, «Знак Пошани», Вітчизняної війни I ст., медалями «За взяття Берліна», «За звільнення Праги», «За перемогу над Німеччиною в Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.», а також сімома ювілейними медалями [2].

18 березня 1945 року молодший сержант Й. Токар був нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст. Нагородний лист засвідчує: «Гвардії молодший сержант Токар в бою за населений пункт Гурки, відбиваючи контратаку німецької піхоти, вогнем свого міномета знищив до 10 німецьких солдатів. При форсуванні р. Одер тов. Токар разом з товаришами по службі на руках по розбитому льоду переніс міномет на західний берег, відбив три контратаки німецької піхоти і закріпився на зайнятому плацдармі» [4].

А вже через два дні, 20 березня 1945 року, був представлений до ордена Слави III ступеня. Під час бою за переправу на річці Бобр він першим перейшов на західний берег, виявив 3 станкових і 4 ручних кулемети, які вели вогонь по нашій піхоті, повідомив координати і вогневі точки були знищені мінометною батареєю, що дало можливість піхоті закріпитися на західному березі річки [5].

У березні 1947 році Йосип Іванович демобілізувався з армії і деякий час працював у фінвідділі Ярмолинецького району податковим агентом. З жовтня 1948 року перейшов на посаду завідуючого бібліотекою Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. На посаді керівника бібліотеки протягом майже 45-ти років, з 1948 по 1993 рік, виявив глибоку відданість обраній справі, неабияку енергію та послідовність у розширенні фондів бібліотеки, створенні умов для забезпечення навчальною і науковою літературою викладачів і студентів. Він дбав і про підвищення свого професійного рівня. Здобув професійну освіту, 1949 року закінчивши Кам'янець-Подільський технікум культосвітніх працівників, а 1953-го – Харківський бібліотечний інститут за спеціальністю «Бібліотекознавство» [1].

Наприкінці 60-х років у конкурсі серед книгозбірень вищих педагогічних навчальних закладів бібліотека Кам'янець-Подільського педагогічного інституту посіла друге місце в Україні, а Йосип Іванович за невтомну працю та успіхи на бібліотечній ниві був нагороджений орденом «Знак пошани» [1].

Усіх працівників бібліотеки вражало блискуче знання Йосипом Івановичем фонду. Він постійно вивчав плани випуску літератури різними видавництвами, рецензії на нові видання, знав, яка література незабаром побачить світ. Робив замовлення, тісно співпрацюючи з викладачами навчального закладу. До його кабінету часто заходили поговорити, порадитися.

Він був досить вимогливим і водночас доброзичливим керівником. Піклувався про підвищення фахового рівня колективу бібліотеки, вимагав дотримання виробничої дисципліни і сам показував у цьому гарний приклад.

Йосип Іванович залишився в пам'яті викладачів і співробітників і як активний учасник громадського життя навчального закладу, який виконував чимало доручень ректорату, парткому, профкому. Виступав перед студентами зі спогадами про воєнне минуле. У повоєнний період ратні подвиги фронтовика Й.І. Токаря були відзначені ще й орденами Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького, низкою ювілейних медалей.

22 лютого 1993 року раптова смерть обірвала його життєвий і трудовий поступ. Пам'ять про Йосипа Івановича високо шанується в бібліотеці університету. 2005 року за пропозицією директора наукової університетської бі-

бібліотеки В.С. Прокопчука була встановлена премія імені Й.І. Токаря. У числі перших лауреатів премії – соратниці Йосипа Івановича Людмила Петрівна Смолінська, Валентина Михайлівна Пархоменко, Надія Дмитрівна Крючкова, Тамара Миколаївна Опря, Людмила Володимирівна Огороднікова, Тамара Володимирівна Сологуб та представники наступного покоління бібліотекарів.

Список використаних джерел:

1. Йосип Іванович Токар // Завальнюк О.М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади / О.М. Завальнюк, В.С. Прокопчук, А.П. Гавришук ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наук. б-ка, Центр дослідження історії Поділля. – Кам'янець-Подільський : Оіом, 2010. – С. 274-277.
2. Суровий А.Ф. Токар Йосип Іванович / А.Ф. Суровий // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіом, 2003. – Т. 1. – С. 652-656.
3. ЦАМО, ф.33, оп.690155, ед.хр.6986 Наградной лист [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podvignaroda.mil.ru/?#id=36822070&tab=navDetailDocument>.
4. Там само, оп.690306, ед.хр.2012 Наградной лист [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podvignaroda.mil.ru/?#id=42879759&tab=navDetailDocument>.
5. Там само, ед.хр.2604 Наградной лист [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podvignaroda.mil.ru/?#id=42227622&tab=navDetailDocument>

The article refers to the way front line Y.I. Tokar, head of the library of Kamenets-Podilskiy State Pedagogical Institute during 1948-1993 years.

Key words: war; tactical feat, awards, librarian.

Отримано: 17.02.2015

УДК 023.5:027.7:378.4(477.43):06.068

Г. В. Гайшук,
м. Кам'янець-Подільський

ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ЙОСИПА ІВАНОВИЧА ТОКАРЯ

Стаття висвітлює історію запровадження Премії імені Йосипа Івановича Токаря в галузі бібліотечної роботи, подано біографії Йосипа Івановича та лауреатів цієї премії.

Ключові слова: бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка бібліотекар, премія імені Йосипа Івановича Токаря, лауреати, історія бібліотеки.

Премію Йосипа Івановича Токаря було запроваджено рішенням вченої ради Кам'янець-Подільського державного університету від 2 лютого 2006 року за пропозицією директора наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Віктора Степановича Прокопчука. «Положення про премію імені Й.І. Токаря в галузі бібліотечної роботи» було погоджено головою бібліотечної ради В.М. Федорчуком та затверджено ректором Кам'янець-Подільського державного університету М.О. Завальнюком. Воно визначає мету і порядок визначення претендентів, розмір премії, порядок присвоєння і вручення. Завданням премії є підвищення ролі бібліотеки в інформаційному забезпеченні навчально-виховного, науково-дослідницького процесу та впровадження новітніх технологій у бібліотечну працю. Звання лауреата пре-